

De FLORON-projecten in 1996

Nieuwe streeplijst

Binnenkort komt de nieuwe, 22e editie van Heukels' Flora van Nederland uit. Naast verscheidene naamswijzigingen van plantensoorten betekent dat de toevoeging van enkele tientallen plantensoorten aan de standaardlijst van de Nederlandse flora, en dus ook het verschijnen van een nieuwe streeplijst voor het Totaalproject. We maken van de gelegenheid gebruik om ook een aantal andere veranderingen door te voeren. Het formaat van de streeplijst blijft ongewijzigd, maar de indeling wordt iets aange-

past. Op de voorzijde is ruimte voor alle algemene en zeldzame soorten, met uitzondering van enkele soorten, waarbij veel determinatiefouten worden gemaakt. Het gaat onder andere om Sterrekroos (*Callitriche*) en Basterdwederik (*Epilobium*). Verder is er ruimte voor de kilometerhok-coördinaten en een kopie van de topografische kaart voor het hok. Ondersoorten worden niet meer op de voorkant weergegeven. Een niet erg opvallende verandering is, dat thans alle in de Flora genoemde boomsoorten op de streeplijst zijn opgenomen (aan de voor- of de achterzijde), ongeacht de vraag of deze al dan niet als standaardlijst-soort worden opgevat. Zie hierbij de toelichting in de nieuwe handleiding. Ook zijn enkele struiken en kruidachtige soorten ('wachtkamersoorten') op de streeplijst opgenomen, zodat ze niet telkens apart bijgeschreven hoeven te worden. Ook op de Nederlandstalige streeplijstversie worden nu alle plantennamen op alfabetische volgorde weergegeven.

Op de achterzijde vindt u op de ene kant ruimte om 'kop'-gegevens in te vullen. Deze zijn iets uitgebreider dan voorheen. Naast gegevens over de waarnemer en de bezoekdata willen wij graag weten welke terreintypen u hebt geïnventariseerd, of het een volledige inventarisatie betreft, en hoeveel soorten zijn aangetroffen. Verder vindt u hier de zeer zeldzame soorten, alle onderscheiden ondersoorten en de soorten waar vaak determinatieproblemen mee zijn. Voor deze 'achterkant-taxa' geldt nog meer dan voor de overige soorten dat alleen zekere identificaties gestreept mogen worden.

Een andere opvallende verandering is dat voor de soorten twee hokjes staan in plaats van één. Het ene hokje dient voor het noteren van de presentie, het andere voor een abundantieschatting voor RL- en aandachtsoorten.

Afstemming Totaalproject en Rode-Lijstproject

Het Totaalproject beoogt de systematische inventarisatie van heel Nederland per kilometerhok op het voorkomen van alle wilde plantensoorten. Het Rode-Lijstproject heeft tot doel meer gedetailleerde informatie over de locatie en de grootte van de groeiplaats van Rode-Lijstsoorten vast te leggen. De handleidingen van beide projecten waren tot nog toe slechts in conceptvorm beschikbaar. Nu zijn de projecten meer op elkaar afgestemd en duidelijk beschreven in een nieuwe handleiding.

Op de streeplijsten kan worden aangegeven welke soorten in een km-hok voorkomen. De afgelopen jaren heeft het Landelijk Bureau met de DC's en de Commissie Rode-Lijst/Monitoring nagedacht over mogelijkheden om de interpretatiemogelijkheden van de gegevens te vergroten. Er zijn verschillende experimenten uitgevoerd met het noteren van de abundantie (aantal exemplaren in klassen) in een kilometerhok. Nu bieden wij floristen de mogelijkheid in een 5-delige schaal abundanties te noteren voor een beperkt aantal soorten. Deze selectie bestaat uit de Rode-Lijstsoorten (op de streeplijst aangegeven met de aanduiding R) en aandachtsoorten (op de streeplijst aangegeven met de aanduiding A). Het aantal aandachtsoorten is hiervoor uitgebreid met enkele tientallen soorten, waarvan wij het wenselijk vinden abundantiegegevens op te nemen. Per kilometerhok betekent dit dat van gemiddeld 20 soorten de aantallen bijgehouden moeten worden. Gebleken is dat dit in het veld geen te grote extra belasting geeft: het gaat immers om de interessante soorten! Het invullen van de abundanties op de streeplijst kost (slechts) enkele minuten tijd. In de handleiding wordt uitgelegd hoe de abundanties worden bepaald.

Is het dan nog wel nodig om een Rode-Lijstformulier in te vullen? Jazeker! In ieder geval voor RL-soorten die op slechts één plek in het km-hok gevonden worden is het van belang een RL-formulier in te vullen. Zo wordt namelijk veel preciezer de grootte en de aard van de groeiplaats vastgelegd. Als een bepaalde soort verspreid of veelvuldig in een hok voorkomt, kan worden volstaan met een abundantieschatting op de streeplijst. Ook voor het invullen van het Rode-Lijstformulier geldt dat het vrij weinig tijd kost en altijd een waardevolle bijdrage is aan onze kennis over de verspreiding van RL-soorten. Dergelijke nauwkeurige gegevens zijn van belang voor beheerders, bij onderhoudswerkzaamheden van terreinen en bij de beoordeling van nieuwe plannen. De abundantieschaal voor de Rode-Lijstformulieren is iets uitgebreider dan voor het Totaalproject. De Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten zal vanaf 1996 dezelfde schaal toepassen.

De nieuwe handleiding en streeplijsten zijn vanaf begin april bij uw DC verkrijgbaar. Wij verzoeken u met klem om de oude streeplijsten niet meer te gebruiken! De meldingskaartjes en de formulieren voor losse waarnemingen blijven wel in gebruik.

Het Kruiskruidentproject 1996

Het komende veldseizoen zal FLORON meewerken aan een éénjarig inventarisatieproject gericht op twee soorten kruiskruident. Dit Kruiskruidentproject is gestart vanuit de KNNV als vervolg op het Vliegenzwamproject en het Hommelproject. In 1996 wil de KNNV zich richten op een tweetal goed herkenbare planten en heeft daarbij samenwerking gezocht met FLORON, NJN, NHG, NJM en CCFV.

Het doel van het project is om binnen één jaar een zo volledig mogelijk overzicht te krijgen van de actuele verspreiding van twee soorten kruiskruident: het oorspronkelijk adventieve Bezemkruiskruident (*Senecio inaequidens*) en de pionier Moerasandijvie (*Senecio congestus*; wordt *Tephroseria palustris* in ed. 22 van de Heukels' Flora van Nederland). De actuele verspreiding van beide soorten is onvoldoende bekend en waarschijnlijk sterk aan verandering onderhevig.

Moerasandijvie — Moerasandijvie komt vooral voor in moerasgebieden, maar ook langs rivieren, vennen en op opgespoten terreinen. Voor deze wereldwijd nogal zeldzame soort ligt het zwaartepunt van de verspreiding in Nederland. In de Nederlandse Oecologische Flora houdt Weeda dan ook een pleidooi om de beeltenis van deze soort in ons nationaal embleem op te nemen. Toch is Moerasandijvie ook in ons land lang niet zo algemeen als uit het huidige verspreidingskaartje zou blijken (Figuur 1). De grijze hokken in dit kaartje laten de verspreiding van Moerasandijvie zien in hokken van 5x5 km in de periode 1950–1985. We zien een uitgestrekt verspreidingsgebied in het westen van het land. Beneden de grote rivieren en in het oosten van het land is zijn verspreiding minder dicht, maar ook daar is de soort op vele plaatsen aangetroffen. De zwarte hokjes op het kaartje zijn gebaseerd op waarnemingen over een periode van 19 jaar (1975–1993). Er blijken vindplaatsen bijgekomen te zijn (zwart hokje op witte ondergrond), maar van veel andere vindplaatsen zijn géén recente waarnemingen (grijs hok zonder zwarte hokje erin). Dat kan betekenen dat de soort daar is verdwenen, maar het kan ook worden veroorzaakt door onvolledige inventarisatie. Voor pioniersoorten geldt dat waarnemingen die in de eerste jaren van de inventari-

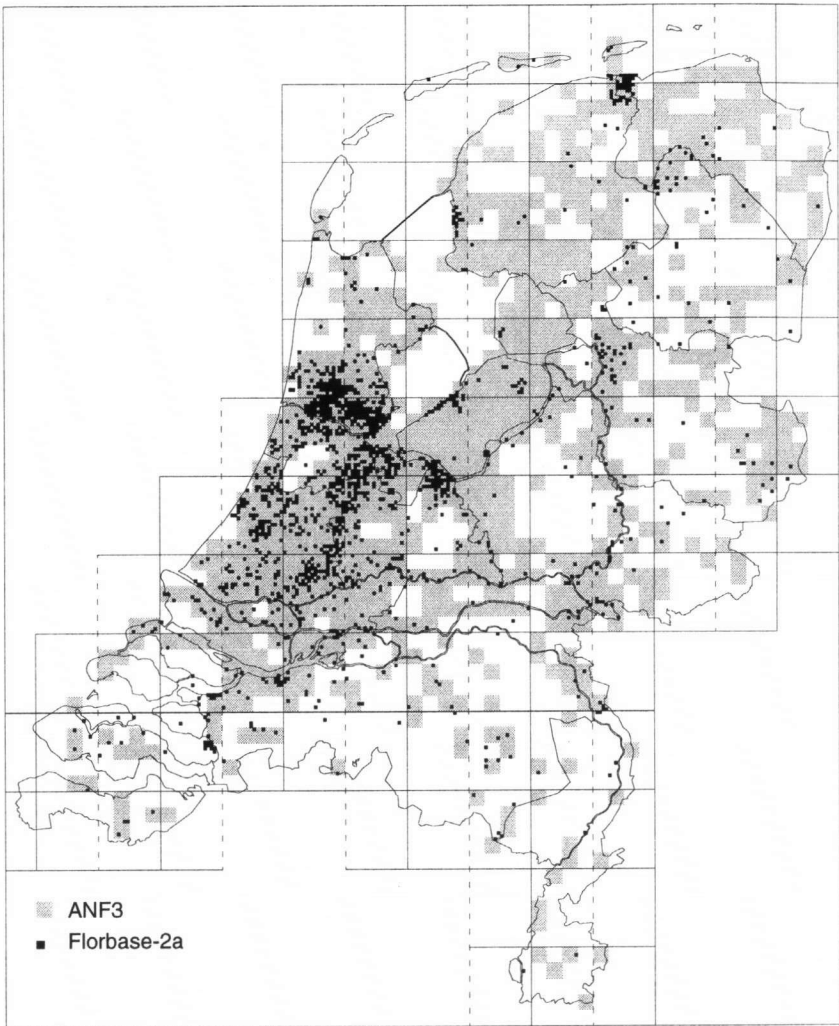

Fig. 1. De verspreiding van *Senecio congestus* (*Tephroses palustris*) in Nederland.

satieronde gedaan zijn voor een (groot) deel al weer kunnen zijn verdwenen als gevolg van natuurlijke successie. Het verspreidingskaartje geeft daardoor meer stippen te zien dan overeenkomt met de actuele verspreiding. Dit effect staat bekend als het sommatie-effect: het kaartje laat het totaal aantal vindplaatsen zien waar de soort in de loop van de inventarisatieperiode voor kortere of langere tijd gegroeid heeft.

Moerasandijvie komt vaak buiten natuurgebieden voor, op tijdelijke groeiplaatsen, en is daar binnen enkele jaren alweer verdwenen. Op veel van de natuurlijke groeiplaatsen langs vennetjes staan vaak opvallend weinig planten. Bekender is de soort van Flevoland. Na de drooglegging van de IJsselmeerpolders in de jaren '50 was er

een ware explosie van Moerasandijvie. In de Oostvaardersplassen komt de soort nog steeds massaal voor, maar in de rest van Flevoland haast niet meer. In sommige gebieden, zoals Twente, de Achterhoek, de Friese Waddenkust en de Waddeneilanden is de soort mogelijk helemaal verdwenen. Het is ook van belang om aan te geven of de vindplaats in een natuurgebied ligt. Misschien is deze wereldwijd zeldzame soort ook in Nederland maar op een paar plaatsen beschermd!

Bezemkruid — Ook het verspreidingskaartje van Bezemkruid in de Atlas van de Nederlandse Flora geeft geen juist beeld meer van de actuele verspreiding van de soort. In dit geval is de huidige stand van zaken echter juist veel rooskleuriger. De

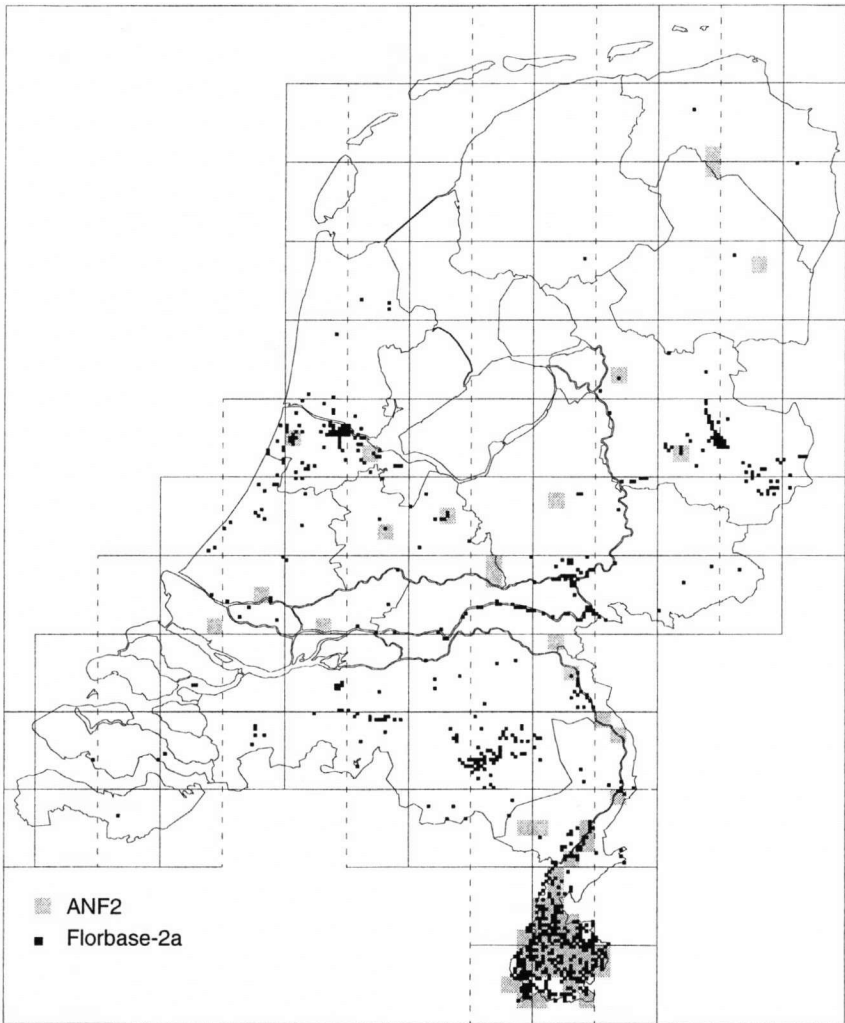

Fig. 2. De verspreiding van *Senecio inaequidens* in Nederland.

soort is de laatste 15 jaar in Nederland aan een flinke areaaluitbreiding begonnen en handhaaft zich op de meeste vestigingsplaatsen. Anders dan bij Moerasandijvie zal hier geen sommatie-effect te verwachten zijn.

Bezemkruiskruid komt pas sinds 1942 in ons land voor, en heeft zich het eerst in Zuid-Limburg gevestigd, vooral langs de Maas. Eén van de ideeën als naam voor deze toenmalige nieuwkomer in de Nederlandse flora was dan ook 'Limburgs kruiskruid'. Echter, toen al werd verwacht dat deze naam door noordwaartse uitbreiding snel achterhaald zou zijn. De laatste jaren is die opmars door de rest van het land inderdaad begonnen, vooral langs spoorlijnen en snelwegen. Pas zeer recent zijn de eerste vondsten van natuurlijke standplaatsen (bijvoorbeeld duingrasland) gemeld. Figuur 2 laat het verspreidingsbeeld over twee perioden zien. De grijze blokken (5×5 km) geven het totaalbeeld over de periode 1950–1985 volgens de Atlas van de Nederlandse Flora. De zwarte hokken (1×1 km) geven de waarnemingen uit FLORBASE-2a¹ (1975–1993). We zien dat de soort in de zuidelijke helft van het land, noordwaarts tot de lijn Zaanstad-Twente al op vele plaatsen is aangetroffen. Ten noorden hiervan zijn maar enkele vondsten bekend. Op de Waddeneilanden en langs de Waddenkust is de soort helemaal nog niet gevonden en in Zeeland en op de Zuidhollandse eilanden is de soort ook schaars. Gezien de snelle uitbreiding in de afgelopen jaren veronderstellen we dat het gepresenteerde verspreidingsbeeld nog veel hiaten bevat.

1. FLORBASE is een bestand met plantensoort-waarnemingen op kilometerhokniveau. Het bestand bestaat uit gegevens vanaf 1975, verzameld door provincies, particulieren en terreinbeherende organisaties.

Oproep

De gegevens uit het Kruiskruidenproject kunnen ons aanvullende informatie geven over de snelheid waarmee een aanvankelijk adventieve soort zich uitbreidt en de mate waarin een sommatie-effect van verspreidingsgegevens over een groot aantal jaren optreedt. De kracht van een dergelijk project zit in het grote aantal deelnemers, waardoor een vrij volledige momentopname van het voorkomen van deze soorten kan worden verkregen. We vragen alle floristen dan ook om dit jaar uit te kijken naar deze soorten en waarnemingen uit 1996 via (kopieën van) het bijgesloten formulier door te geven aan het Landelijk Bureau van FLORON. Om de gegevens snel te kunnen verwerken en ook aanvullende informatie op te kunnen nemen, wordt u verzocht de waarnemingen van deze twee soorten apart via dit formulier door te geven, ook als u al een streeplijst van het gebied heeft gemaakt.

Meerdaagse excursies 1996

Alle namen van personen voorzien van * zijn te vinden in de lijst van DC's op p. 43.

Voor 1996 staan weer vijf meerdaagse excursies op het programma. De districtcoördinator van het betreffende district en medewerkers van het Landelijk Bureau zullen aanwezig zijn. Zowel ervaren als beginnende floristen worden uitgenodigd om deel te nemen. Tijdens de excursies zullen floristen in kleine groepen een aantal kilometerhokken inventariseren. Het is een prima gelegenheid om uw plantenkennis bij te werken en om eens buiten uw eigen district te inventariseren.

11/12 mei

Inventarisatieweekend in het Fries-Groningse grensgebied, een afwisselend gebied met kleinschalig landschap, gelegen op de overgang van het Drents'/Fries' plateau naar het zeekleigebied. Zand-, veen- en kleibodems grenzen hier aan elkaar, waardoor het ook floristisch een rijkgeschakeerd gebied is. We verblijven op de camping/manege 'De Wâldrâne', Bremerwei 24 te Siegerswoude. Overnachting in stacaravans of eigen tent; voor vergadering en gezelligheid beschikken we over de kantine.

Kosten: f 30,= (exclusief maaltijden).

Aanmelden: vóór 15 april, naam, adres en tel.nummer schriftelijk of telefonisch doorgeven aan Roel Douwes* of aan Gertie Papenburg, Molenerf 84, 9285 VP Buitenpost, tel. 0511-541376. Tegelijkertijd de verblijfskosten (f 30,=) overmaken op giro 1864313 t.n.v. R. Douwes te Groningen, o.v.v. FLORON-weekend. De kosten van ontbijt en lunch worden tijdens het kamp hoofdelijk omgeslagen. Na aanmelding ontvangt u een nadere aankondiging met programma, deelnemerslijst (in verband met vervoer), reisroute etc. Ook floristen uit de nabije omgeving zijn welkom op de excursies! Meldt u wel van te voren aan in verband met de organisatie.

14-16 juni

Inventarisatieweekend Texel. Afsluiting van de Texel-ronde die in 1994 gestart is.

Aanmelden: Willem Stouthamer, Bottemaheerd 5, 9737 NA Groningen, tel. 050-5411582.

6/7 juli

Inventarisatieweekend tussen Linge en Waal (Waardenburg). Uitvalsbasis is een door Staatsbosbeheer beschikbaar gestelde ruimte aan de rand van het reservaat Komgronden Waardenburg. We verblijven in een grote schuur waar tevens geslapen wordt. Luchtbed of matras meenemen dus! Kampeerders vinden een riante plek aan de rand van een fraai natuurgebied. Eenvoudig sanitair, douche alsmede klein keukentje aanwezig. Het adres is per openbaar vervoer niet bereikbaar. Deelnemers kunnen worden afgehaald van station Geldermalsen. Met uitzicht op de nieuwe Nijhofbrug, een oude molen en omgeven door 160 ha. natuurgebied wordt het weer eens ouderwets kamperen.

Kosten: f 35,= (incl. koffie, thee, zondagontbijt en -lunch).

Aanmelden: vóór 15 juni bij Koos van Vliet*.

25 – 28 juli

Inventarisatieweekend Brabantse Wal (Bergen op Zoom). De Brabantse Wal is een kerngebied van het Natuurbeleidsplan. Het is een landschappelijk zeer gevarieerd gebied gelegen op de grens van de hoge zandgronden en de zeeklei met oude kreekresten, houtwallen en bosjes. Op sommige plaatsen zijn er (voor Nederlandse begrippen) aanzienlijke hoogteverschillen: 15 meter over een afstand van 100 meter. De in het gebied aanwezige kwel, de hoogteverschillen, en de overgang van zand naar klei en zoet naar brak zijn de basis voor een rijke, gevarieerde flora. In 1986 zijn bij een inventarisatie tussen Halsteren en de Belgische grens 793 plantensoorten aangetroffen. Het is dus zeker de moeite waard om in dit gebied rond te struinen!

Aanmelden en info: Cees van Oers*.

30 aug.–1 sept.

Inventarisatieweekend Zeeland: op zaterdag gaat onze aandacht uit naar de rozen op de Schotsman/Veerse dam. Chris Rövekamp, intensief betrokken bij het onderzoek naar en het kweken van onder andere inheemse rozen, zal aanwezig zijn. Op de Schotsman zullen waarschijnlijk 14 ondersoorten te onderscheiden zijn. Op zondag is er aandacht voor de vloedmerkplanten langs de Oosterschelde (Noord-Beveland): Zee-kool, Zeebiet, diverse meldes en al het andere dat aanspoelt en weer groeit.

Aanmelden en info: Justus van den Berg*

Excursieprogramma 1996

13 april	(D11)	Nijenrode e.o. — Stinsenflora. Vertrek NS-station Breukelen 10.00 uur. Info Koos van Vliet*.
20 april	(D15)	Overveen — Inventarisatie-excursie. Verzamelen: RK-kerk aan Korte Zijweg, 300 m Z van NS-station Overveen. Info Joop Mourik*.
4 mei	(D11)	Olden Aller — Vertrek NS-station Nijkerk 10.00 uur. Info Koos van Vliet*.
4 mei	(D16)	Nieuwerkerk a/d IJssel, Klein Hitland e.o. (coörd.103-441) — Veengebied. Verzamelen eerste parkeerplaats zuidzijde naar Klein Hitland 10.00 uur, 1,5 km lopen vanaf NS-station Nieuwerkerk. Info Adrie van Heerden*.
8 mei	(D10)	Almere-Buiten/Buitenhout — Woensdagavond-excursie (uurhok 26.32). Vertrek Centraal station Almere om 19.00 uur. Info Egbert de Boer*.
11 mei	(D7)	De Lutte — Verzamelplaats: RK-kerk om 9.00 uur. Voorjaarsflora. Info Otto Zijlstra*.
11 mei	(D17)	Walcheren — Diverse bostypen ('s ochtends Abelen-Iepenbos, 's middags omgeving Domburg en Kapelle, waar de oudste bossen van Zeeland voorkomen ¹). Vertrek vanaf plein voor NS-station Vlissingen om 10.35 uur. Lunchgelegenheid (13.00–13.30 uur) in restaurant van Zeeuws Biologisch Museum te Domburg. Einde 16.15 uur. In verband met vervoer aanmelden verplicht voor mensen die met openbaar vervoer komen. Info/aanmelden Justus van den Berg*.
11 mei	(D19)	Valkenswaard, Aardbrandsche Heide — Vertrek ca. 10.00 uur vanaf Victoriebrug (Luikerweg) over de Dommel. Info Joep Spronk*.
12 mei	(D12)	Callantsoog — Inventarisatie van km-hok 108-539. Vertrek om 9.00 uur. Info/aanmelden Jaap Groot*.
20 mei	(D6)	Nieuw-Leusen — Maandagavond-excursie. Vertrek vanaf voormalige waterteren bij De Lichtmis, 19.00 uur. O.l.v. Jan Paasman. Info Piet Bremer*.

- 18 mei (D8) **West van Aalten** — Inventarisatie-excursie van slecht bekende hokken. Verzamelen 10.00 uur NS-station Aalten. Einde 16.00 uur. Leiding/info André Hertog* en Louis-Jan v.d. Berg.
- 22 mei (D10) **Elburg/Drontermeer** — Woensdagavond-excursie (uurhok 27.11). Vertrek Elburg (weg naar Flevopolder bij afslag Elburg) om 19.00 uur. Info Egbert de Boer*.
- 25 mei (D12) **Petten** — Inventarisatie van km-hok 106-532. Vertrek 10.00 uur. Info/aanmelden A. Swolfs (tel. 072-5093315).
- 25 mei (D13) **Hoorn** (coörd. 131-518) — Vertrek achterzijde NS-station Hoorn (P+R) 10.15 uur. Aanmelden Koos Ballintijn*.
- 25 mei (D19) **Schijndel** — Gemengd landschap. Vertrek RK-kerk Wijbosch (coörd. 160,6-403,3) ca. 10.30 uur. Info Joep Spronk*.
- 1 juni (D15) **Wassenaar, Landgoed Clingendael** — Verzamelen 9.00 uur ingang aan de Wassenaarseweg. Te bereiken met buslijn 18 vanaf Den Haag CS. Info Joop Mourik*.
- 7 juni (D10) **Hulkesteinsebos** — Vrijdagavond-excursie (uurhok 26.54). Vertrek Erkemederweg, onder Nijkerkerbrug, om 19.00 uur. Info Egbert de Boer*.
- 8 juni (D1+2) **Omgeving Slochteren** — Vertrek 10.15 uur vanaf station Hoogezand/Sappemeer. Info Anneke Nieuwenhuijs*/Roel Douwes*.
- 8 juni (D7) **Rijssen** — Verzamelplaats: NS-station om 9.30 uur. Info Otto Zijlstra*.
- 8 juni (D9a+b) **Dreumel**, SBB-komgrondenreservaat langs de Merenweg. In verband met bereikbaarheid van het terrein van te voren aanmelden bij Ineke Jansonijs*/Niels Jeurink*. Aanvang: 10.00 uur bij het reservaat.
- 8 juni (D12) **Den Oever** — Inventarisatie van km-hok 131-548. Vertrek om 10.00 uur vanaf Leemans gemeal. Info/aanmelden Jaap Groot*.
- 8 juni (D13) **Duinen bij Schoorl** (coörd. 108-523) — Vertrek NS-station Alkmaar 9.45 uur of bushalte Centrum Schoorl 10.15 uur. O.l.v. A. Swolfs, aanmelden Koos Ballintijn*.
- 8 juni (D15) **Zoetermeer** — Stadsexcursie. Inventarisatie km-hok Palenstein. Verzamelen 10.00 uur NS-station Palenstein. Info Joop Mourik*.
- 8 juni (D16) **Klaaswaal e.o.** (coörd. 91-420) — Dijkvegetaties. Verzamelen Zaal Koster in Klaaswaal, 10.00 uur, bereikbaar met bus. Info Adrie van Heerden*.
- 14 juni (D6) **Lemelerveld** — Vrijdagavond-excursie. Vertrek vanaf NS-station Raalte, 19.00 uur. O.l.v. Albert Corporaal. Info Piet Bremer*.
- 15 juni (D13) **Krommenierewouden** (coörd. 113-505 en 112-505) — Vertrek NS-station Krommenie 10.15 uur. Aanmelden Koos Ballintijn*.
- 22 juni (D7) **Dedemsvaart** — Verzamelplaats: Parkeerplaats aan de Zwolse weg tussen Balkbrug en Dedemsvaart, 1 km vóór afslag Dedemsvaart om 10.00 uur. Info Otto Zijlstra*.
- 22 juni (D8) **Omgeving kerkdorp Keijenborg (gem. Hengelo Gld.)** — Inventarisatie-excursie. Verzamelen bij kerk Keijenborg 10.00 uur. Einde 16.00 uur. Leiding/info André Hertog* en Louis-Jan v.d. Berg.
- 22 juni (D10) **Nieuw-Milligen** — Uurhokken 33.11 en 33.12. Vertrek bij begin Flevoweg (richting Harderwijk) om 10.00 uur. Einde 16.00 uur. Info Egbert de Boer*.
- 22 juni (D11) **Woerden e.o.** — Vertrek NS-station Woerden 10.00 uur. Info Koos van Vliet*.
- 23 juni (D9a+b) **Hoge Veluwe** — Voorzomer-excursie. Bijzondere soorten bekijken en inventarisatie voor de Vrienden van de Hoge Veluwe. Verzamelen 10.00 uur bij restaurant Rijzeburg, Koningsweg (zuidkant van Nationaal Park). Info Ineke Jansonijs*/Niels Jeurink*.
- 28 juni (D6) **Steenwijk (dal van Wapserveense Aa)** — Vrijdagavond-excursie. Vertrek NS-station Steenwijk, 19.00 uur. Leiding/info Piet Bremer*.
- 29 juni (D14) **Natuurontwikkelingsproject Hilversumse Meent** — Verzamelen NS-station Naarden-Bussum (westuitgang) 10.00 uur.

- 6 juli (D10) Almere — Uurhok 26.33. Vertrek om 10.00 uur vanaf Centraal station Almere. Einde 16.00 uur. Info Egbert de Boer*.
- 10 juli (D6+10) Nunspeet/Veluwemeer — Woensdagavond-excursie (uurhok 26.38). Vertrek NS-station Nunspeet, 19.00 uur. Leiding/info Egbert de Boer*.
- 13 juli (D1+2) Omgeving Spijk — Vertrek NS-station Roodeschool 9.45 uur. Info Anneke Nieuwenhuijs*/Roel Douwes*.
- 13 juli (D8) Oost van Silvalde — Inventarisatie-excursie. Verzamelen NS-station Terborg 10.00 uur. Einde 16.00 uur. Info/leiding André Hertog*/Louis-Jan v.d. Berg.
- 13 juli (D19) Valkenswaard, Aardbrandsche Heide — Vertrek ca. 10.00 uur vanaf Victoriebrug (Luikerweg) over de Dommel. Info Joep Spronk*.
- 15 juli (D10) 't Harde — Maandagavondexcursie (uurhokken 27.22, 27.32). Vertrek NS-station 't Harde om 19.00 uur. Info Egbert de Boer*.
- 19 juli (D6) Wezep — Vrijdagavond-excursie. Vertrek NS-station Wezep, 19.00 uur. Leiding/info Piet Bremer*.
- 20 juli (D9a+b) Appeltorn (Maas) — In verband met bereikbaarheid van het terrein van te voren aanmelden bij Ineke Jansonius*/Niels Jeurink*.
- 20 juli (D14) Amsterdam — Voormalig spoorwegemplacement 'Rietlanden' (soortenrijkste hok van Amsterdam!). Verzamelen NS-station Muiderpoort (oostuitgang) 10.00 uur, vandaar ca. 30 min. lopen naar startpunt.
- 27 juli (D19) Schijndel — Gemengd landschap. Vertrek RK-kerk Wijbosch (coörd. 160,6-403,3) ca. 10.30 uur. Info Joep Spronk*.
- 5 aug. (D6) Vollenhove (rand NO-Polder of Hoge land van Vollenhove) — Maandagavond-excursie. Vertrek plein bij Grote kerk in Vollenhove, 19.00 uur. Leiding/info Piet Bremer*.
- 10 aug. (D8) Omgeving Zevenaar — Inventarisatie-excursie. Verzamelen NS-station Zevenaar 10.00 uur. Einde 16.00 uur. Info/leiding André Hertog* en Louis-Jan v.d. Berg.
- 10 aug. (D16) Slikken van Flakkee, Stellendam (coörd. 60-424) — Verzamelen restaurant 'Het Wapen van Stellendam', 10.00 uur, bereikbaar met bus. Info Adrie van Heerden*.
- 17 aug. (D1+2) Omgeving Termunterzijl — Vertrek station Delfzijl 9.45 uur. Info Anneke Nieuwenhuijs*/Roel Douwes*.
- 24 aug. (D9a+b) Valburg (Betuwe) — Nazomer-excursie. Vertrek na aankomst van de eerste bus na 10.00 uur vanaf de kerk langs de weg Herveld-Elst. Info Ineke Jansonius*/Niels Jeurink*.
- 24 aug. (D15) Oude centrum Den Haag — Stadsexcursie. Langs spoor, kademuren, straten en pleinen in Schilderswijk en Laakkwartier. Verzamelen 9.00 uur NS-station Hollands Spoor. Info Joop Mourik*.
- 28 aug. (D6+10) Kamperhoek — Woensdagavond-excursie (uurhok 20.37). Vertrek vanaf NS-station Kampen, 19.00 uur. Leiding/info Egbert de Boer*.
- 30 aug. (D10) Elspeet — Vrijdagavond-excursie (uurhok 27.41). Vertrek bij NH-kerk om 18.45 uur. Info Egbert de Boer*.
- 31 aug. (D7) Diepenheim — Verzamelplaats: café-rest. De Viersprong aan de Lochemse weg 2 km W van Diepenheim om 9.00 uur. Info Otto Zijlstra*.
- 6 sept. (D10) Vogelweg — Vrijdagavond-excursie (uurhok 26.43). Vertrek vanaf kruispunt Wulpweg/Gruttoweg (gem. Zeewolde) om 18.45 uur. Info Egbert de Boer*.
- 7 sept. (D16) Europoort e.o. (coörd. 65-439) — Braakliggend industrieterrein. Verzamelen parkeerplaats strandtent Oostvoornsemeer noordzijde, 10.00 uur. Info Adrie van Heerden*.
- 28 sept. (D11+19) Riviereengebied — Vertrek NS-station Geldermalsen 10.00 uur. Info Koos van Vliet*/Joep Spronk*.

1. S. van der Werf, 1991. Bosgemeenschappen. Natuurbeheer in Nederland deel 5. Wageningen.

Overzicht van FLORON-districten en DC's, maart 1996 (wijzigingen zijn vet gedrukt)

1. Groningen-Oost: Anneke Nieuwenhuijs, tel. 05970-14973 — 2. Groningen-West: Roel Douwes, tel. 050-718578 — 3. Friesland-Oost: Karst Meijer, tel. 05613-2626 — 4. Friesland-West: Jacob Koopman, tel. 05610-16317 — 5. Drenthe: Hester Heijne-meijer, tel. 080-230861 — 6. Beneden-IJssel: Piet Bremer, tel. 038-535753 — 7. Twente: Otto Zijlstra, tel. 053-331589 — 8. Achterhoek: André Hertog, tel. 08362-21833. — 9a. Gelderland-West: Ineke Jansonius, tel. 08370-13884 — 9b. Gelderland-Midden: Niels Jeurink, tel. 05202-28741 — 10. Flevoland: Egbert de Boer, tel. 05788-72292 — 11. Utrecht: Koos van Vliet, tel. 033-802405 — 12. Noord-Holland-Noord: Jaap Groot: tel. 02260-12770 — 13. Noord-Holland-Midden: Koos Ballintijn, tel. 02990-28998 — 14. Groot-Amsterdam: Ton Denters, Veemkade 1106, 1019 BZ Amsterdam, tel. 020-4192707 — 15. Hollands Duin: Joop Mourik, tel. 023-285502 — 16. Zuid-Holland-Zuid: **Adrie van Heerden, Oude Leedeweg 123, 2641 NN Pijnacker, tel. 015-3696164** — 17. Zeeland: Justus van den Berg, tel. 01100-30984 — 18a. Noord-Brabant-Markiezaat: Kees van Oers: 01650-36827 — 18b. Noord-Brabant-Baronie: Peter van Ruth, tel. 01623-17746 — 19. Noord-Brabant-Oost: Joep Spronk, tel. 040-120672 — 20. Noord-Limburg: Leo Spoomakers: 043-255398 — 21. Zuid- en Midden-Limburg: Torben Mulder, tel. 043-216122.

Landelijk Bureau: Kees Groen, tel. 071-5273534 — Leni Duistermaat en Wout van der Slikke, tel. 071-5273533 — Theo Peterbroers, tel. 071-5273539 — Nelleke Werker (secr.), tel. 071-5273531.

Kort jaarverslag over 1995

De laatste jaren is het aantal actieve waarnemers vrij stabiel. Ook dit jaar zijn er weer enkele honderden waarnemers, alleen of in groepsverband, het veld in geweest om te strepen. Naar schatting zijn ruim 200.000 waarnemingen op streeplijsten genoteerd. De inventarisaties zijn voor het grootste deel gedaan in kilometerhokken waar door FLORON nog niet eerder is geïnventariseerd. Het betreft volledige inventarisaties of inventarisaties van één of twee biotopen binnen een km-hok. In Friesland-Oost en -West, Twente, Hollands Duin, Baronie, Noord-Brabant-midden en Noord-Limburg worden relatief veel complete inventarisaties uitgevoerd. Er zijn daarbij veel interessante vondsten gedaan, zoals de eerste twee vondsten in ons land van *Conopodium majus*. In een volgend nummer van *Gorteria* zullen de bijzondere vondsten besproken worden. Ook het Rode-Lijstproject is in een aantal districten goed aangeslagen. Er zijn enkele honderden formulieren ingevuld en teruggestuurd.

In 1995 zijn vijf meerdaagse excursies georganiseerd, van mei tot september iedere maand één. Daarnaast waren er tientallen dagexcursies verspreid over het hele land. De inventarisatieweekends werden bezocht door 15 tot 30 personen, van beginnend tot doorgewinterd florist. Tijdens verschillende meerdaagse excursies is geëxperimenteerd met het noteren van de abundantie van Rode Lijst- en Aandachtssoorten per km-hok.

Op 9 december is er door alle Particuliere Gegevensverzamelende Organisaties (PGO's), waar FLORON er één van is, een gezamenlijke bijeenkomst georganiseerd. Deze dag is druk bezocht. De lezingen zullen gepubliceerd worden in een speciaal nummer van *De Levende Natuur* dat in september 1996 uitkomt.

In samenwerking met de Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging sectie Onderzoek en Behoud van de Wilde Flora heeft FLORON op 16 december een Landelijke Variadag georganiseerd. De samenvattingen van de lezingen vindt u elders in dit nummer.

In de Districtcoördinatie is een aantal wijzigingen opgetreden. De vacature in Utrecht is opgevuld door Koos van Vliet (met hulp van René van Moorsel en Arthur van der Heijden). Geert van Poelgeest (district Zuid-Holland-zuid) is opgevolgd door Adrie van Heerden, in samenwerking met Ab van Bostelen. André Hertog heeft het district Achterhoek van Flip Sollman overgenomen; hij wordt daarbij geassisteerd door Benno te Linde en Louis-Jan van de Berg.

Het Landelijk Bureau is versterkt met Nelleke Werker en Theo Peterbroers. Eddy Weeda is gedetacheerd bij het IBN-DLO in Wageningen voor het project 'Atlas van de Nederlandse Plantengemeenschappen'.

Het Landelijk Bureau is hard bezig de achterstand in de gegevensverwerking in te halen. Alle waarnemingen uit de periode 1989–1993 zijn nu gedigitaliseerd, gecontroleerd en aan de DC's teruggezonden. Tevens zijn deze gegevens aan de landelijke floradatabank toegevoegd die daarmee ruim 4,7 miljoen waarnemingen bevat. De streeplijsten, Rode-Lijstformulieren en meldingskaartjes van 1994 zijn gedigitaliseerd.

Vanaf begin 1995 vindt er levering van gegevens aan derden plaats. In het afgelopen jaar ging het om enkele tientallen kleine tot grotere aanvragen ten behoeve van MER, (wetenschappelijk) onderzoek en voorstudie.